



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

XVI. Expenditur 15. excommunicatio contra trahentes vel procurantes
trahi personas Ecclesiasticas ad saeculare tribunal, & contra condentes
statuta libertati Ecclesiasticae praepiudicantia, eisque ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

mus titulo consuetudinis non posse secularem Iudicem causas Ecclesiasticas apud Iudicem Ecclesiasticum pendentes auocare, earumque cursum impedire. Tum quia nequit ab inhabili, & incapaci consuetudo introduci. Tum quia haec consuetudo in hac Bulla expressè reuocatur, & reprobat. Ob titulum autem violentiae prohibendae eodem pun. 1. in fine, affirmauimus hanc iurisdictionem laico competere non posse, quod manifestum est, cum de violentia non constat, & per Iudices Ecclesiasticos praeveneri potest, vti plerumque contingit. Quippe Iudices saeculares ob solam violentiam à parte propositam causas Iudicium Ecclesiasticorum auocant, & informationem summariam, processumque recognoscunt. Non igitur supponunt notoriam violentiam, sed ob dubiam, & incertam tantum praedictos actus exercent; in eadem ergo in hanc excommunicationem, nisi priuilegium habeant.

10 Quod si in aliquo casu violentia manifesta esset, & notoria, neque alia via quam saecularis Iudicis ope impediri possit, adhuc plures, quos refert & sequitur Bonac. *disp. 1. q. 15. punct. 4. §. 4.* existimant non esse datum Iudici saeculari causas Ecclesiasticas ad se auocare, & earum cursum impedire. Tum quia necessitas non concedit iurisdictionem alias inhabili, & incapaci. Tum quia innocentem nemini licet defendere cum graui praedictio Reipublicae, bonique communis, & postea hac defensione Ecclesiastica immunitas laeditur, & iurisdictionem Ecclesiasticam diminitur. Non igitur cum hoc graui damno ea defensione licita esse potest. Nihilominus in hoc casu licitum esse saeculari Iudici cursum cause apud Iudicem Ecclesiasticum impedire, quousque Pontifex informetur, tradunt late Couarr. *pract. cap. 34. §. 35. Zuallos tract. de cognit. per viam violentiae*, quia ea violentia postea Iudex saecularis non impedit cursum cause apud Iudicem Ecclesiasticum agitare ob iurisdictionem quam habeat in Ecclesiasticum Iudicem, sed ob iurisdictionem sibi à natura concessam defendendi innocentem, quae potestas tum priuatis personis, tum maxime publicis concessa est. Neque ob hanc defensionem Ecclesiastica iurisdictionem, & immunitas laeditur; quia non impediuntur Ecclesiastici Iudices à iudicio ferendo iuxta iuris ordinem in illa causa, sed solum impediuntur iniuriam inferre. At nulli Iudici, & maxime Ecclesiastico data est potestas iniuriandi, cum sit potestas à Deo non in destructionem, sed in aedificationem concessa. Ergo impediens notoriam violentiam libertatem, iurisdictionemque Ecclesiasticam non laedit. Item Pontifex immunem reddit ab hac excommunicatione qui causas spirituales auocat, earumque cursum impedit supplicatione interposita ad Sedem Apostolicam, si postmodum causam legitimè prosequatur. Sed in hac auocatione, & impediuntur causam saecularis Iudex non iurisdictionem in Ecclesiasticas personas exercet, sed iurisdictionem à natura concessam defendendi innocentem. Ergo stare optimè potest auocatio causam Ecclesiasticarum, & earum cursum impediunt, quin iurisdictionem in Ecclesiasticas personas exerceatur. Adde, Pontifex cum causas receperit, ob quas Iudex saecularis auocare causas Ecclesiasticas iniuste solet, vitur verbo *praxextu*, quod fictionem, non veritatem significat. Inquit enim: *Excommunicamus eos qui praxextu exemptionum, gratiarum, & aliorum priuilegiorum, &c. quasi diceret, qui titulo exemptionis, gratiae, & priuilegij simulati, nam, si verum est, cessat praxextus.* At eodem verbo *praxextus* vitur, cum de violentia prohibenda sermonem facit. Ergo non de vera violentia, sed ficta, & simulata intelligi debet. Ergo stante violentia verà, & manifesta, quae alia via nequit impediri sub hac censura non continetur.

PUNCTVM XVI.

Expenditur decimaquinta excommunicatio contra trahentes, vel procurantes trahi personas Ecclesiasticas ad seculare tribunal; & contra contentes statuta libertati Ecclesiasticae prauidicantia, eiusque vtentes.

- 1 Refertur Textus.
- 2 Aliis in iuribus similis excommunicatio continetur.
- 3 Excommunicantur Iudices, qui ex officio, seu alicuius instantia personas Ecclesiasticas ad suum tribunal trahunt.
- 4 Item excommunicantur facientes, & publicantes statuta &c. libertati Ecclesiasticae prauidicantia.
- 5 Quae persona hac excommunicatione comprehendantur.
- 6 Quas actiones praestare debeant, ut in hac excommunicatione incurrant.
- 7 Item excommunicantur vtentes praedictis statutis.
- 8 Huiusmodi vsus debet esse à persona publica.
- 9 Quae sint statuta libertati Ecclesiasticae opposita.

Decimoquinto excommunicat Pontifex eos, qui ex praetextu eorum officio, vel ad instantiam patris, aut aliorum quorumcumque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conuentus, Collegia Ecclesiarum quarumcumque coram se ad suum tribunal, audientiam, cancellariam, consilium, vel parlamentum praeter iuris Canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant trahi, &c. vel indirectè quouis quæsito colore. Necnon qui iurata, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quaevis alia decreta in genere, vel in specie ex quouis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam praetextu cuiusvis consuetudinis, aut priuilegij, vel alius quomodolibet fecerint, ordinauerint, vel publicauerint, vel factis, & ordinatis vsi fuerint. vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo laeditur, vel deprimitur, aut alius quouis modo restringitur, seu nostris, & dicte Sedis, ac quatumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè prauiulicatur.

Hae excommunicatio, quae cum praecedenti, & subsequentibus conuenit duas partes continet. Prima afficit trahentes, vel procurantes trahi ad seculare tribunal Ecclesiasticas personas praeter iuris ordinem. Secunda fertur aduersus contentes statuta, ordinationes, & quaelibet alia decreta quibus Ecclesiastica libertas laeditur, seu diminitur, & contra eis vtentes, & eorum titulo prauidicantis iuribus Sedis Apostolicae, & quarumcumque aliarum Ecclesiarum. De hac secunda parte extat latior excommunicatio in iure, tamen non referuata in *cap. nouit. de sententia excommunicata*, ibi enim vltra personas assignatas in Bulla, comprehenduntur qui leges, & statuta facta ante decretum illud libertatem Ecclesiasticam laedentia scripserint, & scripta non amoverint, & de libris suis publicis eradi non fecerint, & quae seruati conati fuerint. Deinde qui praetextu consuetudinis derogantis libertatem Ecclesiasticam ea statuta fecerint obseruari. Cum tamen in Bulla solum excommunicantur qui statuta libertati Ecclesiasticae contraria faciunt, vel obseruant, seu eis vtuntur. Illud verò est indubitarum excommunicationem Bullae, & quae fertur in *cap. nouit* imposita esse in defensionem libertatis Ecclesiasticae, ac proinde ob peccatum sacrilegij.

In priore parte canonis ij tantum excommunicantur qui ex officio, seu ob alicuius instantiam personas Ecclesiasticas ad suum tribunal trahunt, vel trahi procurant praeter iuris canonici dispositionem. Hi qui trahunt siue sint Laici, siue Ecclesiastici afficiuntur hac censura, modo non vt Ecclesiastici, sed vt saeculares, & potestate saeculari gaudentes Ecclesiasticas personas trahant. Parum enim refert quis sit qui trahit, sed qua potestate trahit. Hae enim excommunicatio vt potest praecedenti annexa fertur aduersus laedentes Ecclesiasticam iurisdictionem vi potestate Laicae. Vt tradit Caiet. *verbo Excommunicatio, c. 20. verb. vbi nota*, Hugolin. *in presenti. §. 1. ad finem*. Durand. *in hunc canon. quæstion. 28. num. 6.* Bonac. *disp. 1. de censur. quæst. 16. sect. 1. punct. 4. num. 3.*

Laedunt dictam libertatem trahendo, seu trahi faciendo, seu procurando cum effectu personas Ecclesiasticas ad suum tribunal saeculare. Quod tunc contingit quando nolentem, & inuoluntarium (salem mixtè adducunt, sicut docet Suar. *disp. 1. at. 2. 1. sect. 2. num. 78.* Bonac. *part. 5. num. 3.* Sayrus *lib. 3. cap. 19. num. 6.* Quam adductionem quocumque modo praesent ex officio praetexto, hoc est nemine petente, sed ipsis reluctantibus id sibi ex officio competere, siue ad instantiam patris, vel alterius cuiuscumque, quia sic cauetur *in dicto Canon.* Quinimò non est opus, vt directè persona Ecclesiastica ad seculare tribunal trahatur, sufficit si indirectè cogatur ibidem comparere, vti contingit si eius consanguine, vel iurati amici grauiter vexentur ea intentione, vt persona Ecclesiastica ad seculare tribunal accedat. Vt bene Suar. *dicta sect. 2. numero 78.* Fillucius *tractat. 16. capit. 10. quæstion. 6. numero 261.* Hugolin. *in presenti §. 1. numero 2.* Durand. *quæst. 11. num. 1.* Bonac. *disp. 1. quæst. 16. sect. 1. part. 4. num. 16.*

Notandum est hanc adductionem personarum Ecclesiasticarum faciendum esse à Iudicibus quatenus Iudices sunt, vt constat ex illis verbis, *ad suum tribunal*. Quare personae quae tribunal non habent, tamen ad seculare tribunal personas Ecclesiasticas adducunt hoc Canone non comprehenduntur. Neque item comprehenduntur qui estro tribunal habeant, non ad ipsum, sed ad aliud personas Ecclesiasticas trahunt, quia in his non verificatur ad suum tribunal personas Ecclesiasticas trahere, quae est actio praesenti canonice prohibita.

Nomine Ecclesiasticarum personarum intelliguntur qui fori priuilegio gaudent. Qui autem hi sint late explicauimus *tract. 12. de immunit. Ecclesiast. personar. p. 2.*

Praedictis apposita est limitatio, nisi ex dispositione Canonici iuris ea adductio concedatur: sunt etenim plures casus, in quibus Ecclesiasticas personas possunt saeculares iudicari.

indicate. De quibus eodem tract. 12. p. 4. Et seqq. & maxime punct. 9.

4 Secunda pars huius Canonis excommunicat facientes, ordinantes, & publicantes statuta, ordinationes, constitutiones, pragmatice, seu quævis alia decreta in genere, vel in specie libertati Ecclesiasticæ præiudicantia. Item eis decretis factis, seu ordinatis ventres, ex quorum usu libertas Ecclesiastica, vel ipsius Sedis Apostolicæ, vel alterius Ecclesiæ præiudicatur.

5 Explicemus singula. Excommunicantur facientes, ordinantes, & publicantes, omnes hæc actiones requiruntur, & una alteram explicat. Nemo enim statutum facere potest quin illud perfectè exprimat, & declaret, & si declaratum publicetur: nam ante ordinationem, & publicationem statutum non est. sic Hugolin. in presenti §. 4. vers. tertio. Duard. qu. 2. r. num. 2. Tameñ contrarium sentiat Filliucius tract. 16. cap. 10. quæst. 7. num. 2. 6. Alterius disputat. 16. cap. 3. dub. 1. Bonac. disputat. 1. quæst. 16. sect. 2. punct. 1. in fine. Neque his obest quòd Princeps denud publicans statutum sui prædecessoris hæc excommunicatione afficiatur, quia ea publicatio est virtualis statuti antiqui factio, ordinatio & renouatio. Non igitur factio statuti ab ordinatione, & publicatione authentica separari potest ad prædictam censuram incurrendam.

Aliquibus placet Consiliarios disponentes statuta, & præcones voce publicantes hæc excommunicatione innodari; quia verè ordinant, & publicant statuta. Sic Filliucius tract. 16. cap. 10. quæst. 7. num. 2. 67. Alter. lib. 3. disp. 6. cap. 3. dub. 2. Sed rectius oppositum sentit Suar. disp. 21. sect. 1. num. 79. Duardus in presenti canon. 1. §. quæst. 22. numero 2. quia ij excoꝛcatus tantum ad statuti ordinationem, & publicationem concurrunt, id est, exequuntur ordinationem, & publicationem quæ Principis autoritate fit: ipse enim Princeps est qui mediis illis ministris propriè statutum ordinat, & publicat, non autem ministris, cum non à ministris, sed ab ipso Principe autoritatem ea ordinatione, & publicatione habeat.

6 Porò facere, ordinare, & publicare debent, vt hæc excommunicatione innodentur, statuta, ordinationes, constitutiones, pragmatice seu quævis alia decreta in genere, vel in specie libertati Ecclesiasticæ præiudicantia.

Nomine statutorum, ordinationum, &c. idem intelligitur, sed claritatis gratià omnia illa verba apponuntur, eo quòd leges, & præcepta alicubi nuncupentur statuta, alibi ordinationes, alibi pragmatice, seu decreta. Oportet autem vt præceptum firmum sit, & quæ per modum legis latum, aliàs sub nomine statuti, constitutionis, ordinationis, pragmatice, seu quorumvis aliorum decretorum similitum non continebitur. Vt aduertit Bonacina disp. 3. de censur. quæst. 16. sect. 2. punct. 1. num. 1. aduersus Alterium disp. 16. cap. 3. col. 4. existimantem quòdlibet mandatum nomine decreti comprehendere.

7 Præterea excommunicat Pontifex eos qui prædictis statutis contra libertatem Ecclesiasticam factis, seu ordinatis vtuntur: ille vero vti his statutis censetur, qui ea obseruat, illorumque prætextu libertati Ecclesiasticæ præiudicat. Vti si Iudex nixus statuto sententiam contra libertatem Ecclesiasticam proferret, tributa exigeret, loca sacra violaret, & alia similia.

8 Sed an huiusmodi vsus debeat esse à persona publica quatenus talis est, vel sufficiat ab ea, & à quolibet alio priuatum præstari? Dissentunt Doctores. Nam Sayrus lib. 3. cap. 19. numero 10. Alterius in hunc canon. disputat. 16. cap. 3. post medium. Duardus hic quæst. 24. num. 1. censet quocumque modo vsus contingat hæc excommunicatione puniri, quia Textus generaliter punit eos omnes, qui factis statutis, & ordinatis vsi fuerint. Cum igitur non solum autoritate publicâ, sed priuatâ præstari hic vsus possit, efficitur quemlibet vsum sue autoritatum, siue priuatum hæc excommunicatione puniri. Et quamvis in legibus non sit faciendâ extensio, id intelligendum est, cum extensio non continetur sub genuino, & proprio verborum sensu. Præterquam quòd extensio libertati Ecclesiasticæ fauens, & sub proprietate verborum contenta optimè fieri potest.

Nihilominus etsi hæc sententia probabilis sit, probabiliorè reputo affirmantem eum tantum vsum hæc excommunicatione puniri, qui à persona publica formaliter præstitus fuerit. Hic tanquam probabile defendit Bonacina 1. 3. de censur. in partic. disp. 19. §. 16. sect. 2. punct. 1. num. 10. Moneos quia ex tenore canonis non obscurè colligitur his tantum sub hæc excommunicatione vsum statutorum prohibere qui statuta, ordinationes, seu decreta conderunt, inquit enim Textus: Necnon qui statuta, &c. fecerint, ordinauerint, seu publicauerint, vel factis, & ordinatis vsi fuerint. Cum igitur in eadem clausula statutorum factio, & vsus continetur, credendum est his tantum prohiberi statutorum vsum, quibus eorum factio prohibetur. Præterea finis huius canonis est, ne potestas laica prætextu alicuius cõsuetudinis, priuilegij, vel aliàs iurisdictionem Ecclesiasticam, & Ecclesi-

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars V. l.

num iura præiudicet. Tum cõdendo statuta illis contraria. Tum illis vtendo. Ergo vsus ad potestatem laicam referendus est, vt sic dispositio canonis cum illius sine congruat.

Quæ autem sint statuta libertati Ecclesiasticæ, & Ecclesiæ iuribus præiudicantia pender ex his quæ latè diximus tract. 11. Et 12. vbi de immunit. Ecclesiæ. petitionarum, honorumque Ecclesiasticorum latè disseruimus, idèque lectorem illuc remittimus.

PUNCTVM XVII.

Decimasexta excommunicatio, aduersus impediētes, ne Prælati Ecclesiastici suâ iurisdictione vtantur, declaratur.

- 1 Refertur Textus.
- 2 Finis huius excommunicationis quis dicatur?
- 3 Quæ sint actiones hæc excommunicatione prohibite?
- 4 Impedire, ne Ordinarij sua iurisdictione vtantur huic excommunicationi subiicitur, dummodò autoritate publicâ impedimentum præstetur.
- 5 Item debet esse impedimentum vsus iurisdictionis Ecclesiasticæ.
- 6 Item debet esse iurisdictione competens Ordinario secundum sacros canones.
- 7 Excommunicantur recurrentes ad saculare tribunal pro reuocatione sententiarum Iudicis ordinarij Ecclesiastici.
- 8 Aliquibus placet recursum ad saculare tribunal occasionè impediēdis decreta ordinarij puniri hæc excommunicatione. Sed verius est oppositum.
- 9 Pluribus placet locum esse huic excommunicationi ex eo præcisè quòd recurras, tamen non impetres auxilium.
- 10 Opposita sententia verior est, etsi prædicta sit probabilis.
- 11 Hæc excommunicatione non punitur recursus pro impediēda confirmatione alicuius sententia, quam Ecclesiasticus Iudex à saculari tribunali exposculet.
- 12 Non oportet mandata à curia saculari obtenta esse pœnalia, etsi plures contrarium censent.
- 13 Item excommunicantur Iudices prædictas inhibitiones decernentes, & exequentes.
- 14 Item præstantes consilium, patrocinium, & fauorem.

Decimo exto excommunicat Pontifex eos, qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscumque Iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hæc de causa directè, vel indirectè carcerando, vel molestando diuim agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos, & affines impediunt quominus suâ iurisdictione Ecclesiasticâ contra quocumque vtantur, secundum quod canones sacre constitutiones Ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Concilij Tridentini. statuant, ac etiam eos qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque sententias & decreta, aut aliàs fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad cancellarias & alias curias sæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia Ordinario, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem.

Hæc excommunicatio in protectionem iurisdictionis ordinariæ lata est, ideoque aduersus eam delinquens ultra iniustitiam sacrilegium committit. Vti tradunt Caietan. verbo Excommunicatio. cap. 29. Sayrus lib. 3. cap. 20. numero 1. Bonac. disputat. 1. de censur. quæst. 17. punct. 1. num. 1. & omnes. Et licet aliquibus videatur materiam huius excommunicationis iure Canonico interdicitam esse sub excommunicatione non reſeruat in cap. quoniam de immunit. Eccles. & in cap. quicunque de sententia excomm. car. in 6. Verius est prædictis iuribus non contineri, sed aliam longè diuersam. Nam Textus in cap. quoniam, excommunicat eos qui impediunt, ne quis litteras Apostolicas impetret, nec litiget coram Iudice ordinario, vel delegato. Et quamuis impediens litigantem videatur indirectè impedire iudicem, ne sua iurisdictione vtatur, id solum est remotè, & mediatè, & per materiam subtractionem, quod non videtur sufficiens, vt propriè iudicem impedire censetur. In cap. quicunque sermo est de vexantibus iudices Ecclesiasticos siue in personis, siue in bonis ob censuras latas. Quæ vexatio cum iurisdictionis vsum supponat, propriè iurisdictionem non impedit.

Duplicem actionem præcipuam hæc excommunicatio respicit. Prima est impedire, ne Ordinarij sua iurisdictione vtantur. Secunda recurret ad saculare tribunal pro illius iurisdictionis vsus reuocatione. Circa primam. Præstare potest impedimentum directè, si vi, vel metu incesso, vel mandato, cui non audeat Ecclesiasticus resistere impediens.

G. 26